

**SĂLĂVĂSTRU, Constantin, *Teoria și practica argumentării*,
Iași, Polirom, 2003, 413 p. ISBN 973-681-087-9**

recenzie de Elena BONDOR



Ne-am putea întreba astăzi dacă se mai poate spune ceva nou în privința argumentării, date fiind multiplele perspective de abordare configurate în jurul acestui subiect încă din antichitate și continuate, mai târziu, în opere ale unor autori cunoscuți, precum Chaim Perelman, Stephen Toulmin, Jean-Blaise Grize, Oswald Ducrot și alții. **Teoria și practica argumentării**, cartea profesorului universitar ieșean Constantin Sălăvăstru, apărută în 2003 la editura Polirom, dovedește că teoria argumentării se poate preta încă unor abordări inedite. Autorul își propune în noua apariție editorială o analiză completă în privința argumentării ca practică logico-lingvistică. Sînt tratate pe larg chestiuni legate de structura logică a argumentării, conținutul și forma ei, evaluarea argumentării și patologia discursului (sofismele).

Punctul forte al exegezei este noul model teoretic propus: al *arhitecturii structurale* a argumentării. El are ca punct de plecare un alt model (aparținînd semioticianului Charles Morris) care, pe scurt spus, este centrat pe partiția semioticii în sintactică, semantică și pragmatică. Așadar, în opinia profesorului ieșean, performanța discursivă a argumentării poate fi prefigurată prin coroborarea a trei niveluri ale discursului argumentativ: logic, ideatic și retoric (fiecare din aceste niveluri corespunde cîte unei părți a semioticii din partajarea lui Morris). Primul nivel, cel logic (sintactic), care ține de dimensiunea formală a argumentării, este al discursului înțeles ca sistem de semne și reguli de combinare a lor. Al doilea, nivelul ideatic (semantic), care vizează conținuturile de gîndire, este al discursului înțeles ca sistem de sensuri. În sfîrșit, pe ultimul nivel (pragmatic), al *ordinii retorice*, discursul este înțeles drept sistemul mijloacelor prin care se asigură efectele retorice ale unei intervenții discursive. Intră acum în joc și dimensiunea afectiv emoțională a auditoriului. Dacă înțelegem argumentarea drept „o *construcție* discursivă bidimensională intențional (ca susținere și respingere) care vizează convingerea interlocutorului (auditoriului) în legătură cu caracterul adevărat sau fals al unei teze”, eficiența discursivă este asigurată, în opinia autorului, de concordanța între cele trei niveluri ale discursului argumentativ.

O analiză serioasă din punct de vedere teoretic a argumentării nu poate ocoli problemele legate de evaluarea acesteia. Stabilind două tipuri de criterii în funcție de care se poate evalua argumentarea, anume criteriul corectitudinii materiale (are în atenție conținutul argumentării) și criteriul corectitudinii formale (vizează tehnicile de argumentare), profesorul ieșean atrage atenția asupra modului în care ne putem da seama dacă interlocutorul „joacă cinstit” într-o dispută argumentativă. Din perspectiva conținutului argumentării, într-o argumentare corectă judecățile argumentative (premisele) trebuie să îndeplinească criteriile veridicității, suficienței și acceptabilității. Din perspectivă formală, autorul tratează pe larg metodele utilizate în stabilirea corectitudinii tehnicilor de

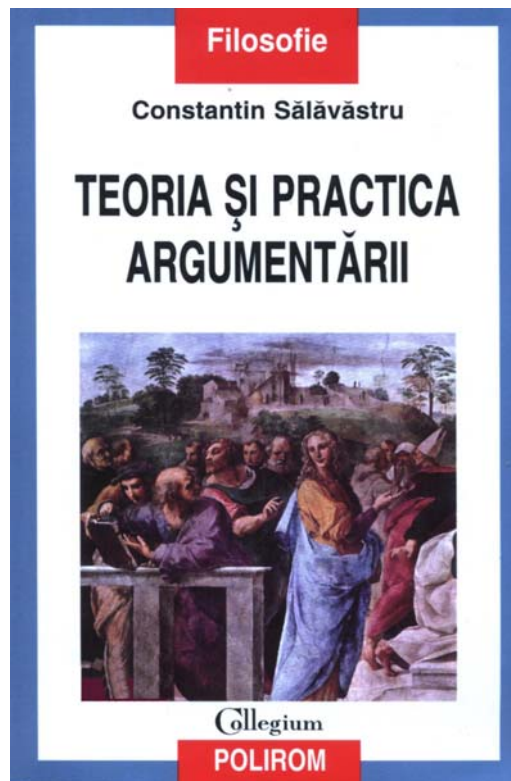
argumentare – deducția inferențială (metoda tabelor de adevăr, metoda reducerii la absurd, metoda grafurilor semantice, metoda deducției naturale), tehnicile silogistice de argumentare (metoda reducerii, metoda diagramelor, metoda deducției naturale). Rețin atenția observațiile de mare interes ale autorului în privința metodelor de decizie, prin care este pusă joc, de fapt, reevaluarea problemei decidabilității. Printr-un simplu exemplu oferit, profesorul ieșean convinge că, de exemplu, metoda formelor normale „nu este în realitate o veritabilă metodă de decizie, ci mai degrabă o *metodă de explicație*, în baze intuitive mai adecvate ...” (p. 292).

Cum este și normal, evaluarea conduce la surprinderea sofîmelor care pot apărea drept urmare a nerespectării cerințelor de corectitudine ale oricărei intervenții argumentative. Erorile sînt abordate dintr-o dublă perspectivă. Prima, teoretică, realizează o sistematizare a sofîmelor în mai multe tipuri de clase în baza unui criteriu care combină domeniul erorii (argumentele, tehnicile etc.) cu sursa (gîndirea, limbajul) prin care aceasta apare. A doua perspectivă este orientată în direcția investigației aplicative pe texte științifice, texte de jurnal, discursuri politice etc. Autorul conchide că sofîmele, deși sînt obiectul reflecțiilor de ordin teoretic, țin de fapt mai mult de o patologie a discursului manifestată în practica discursivă.

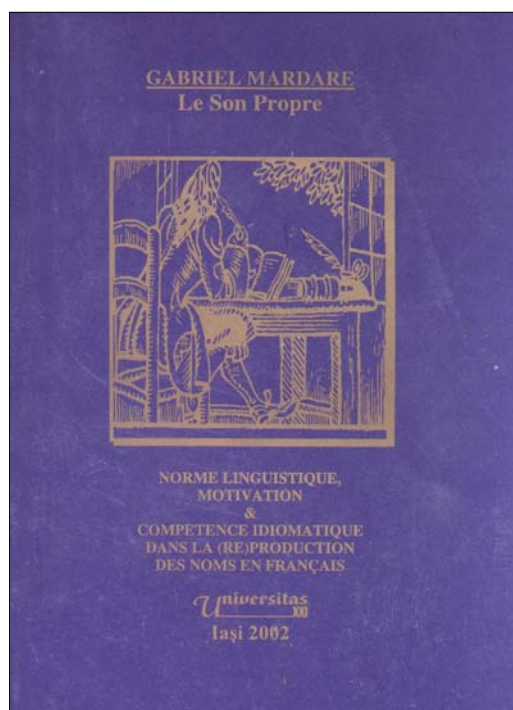
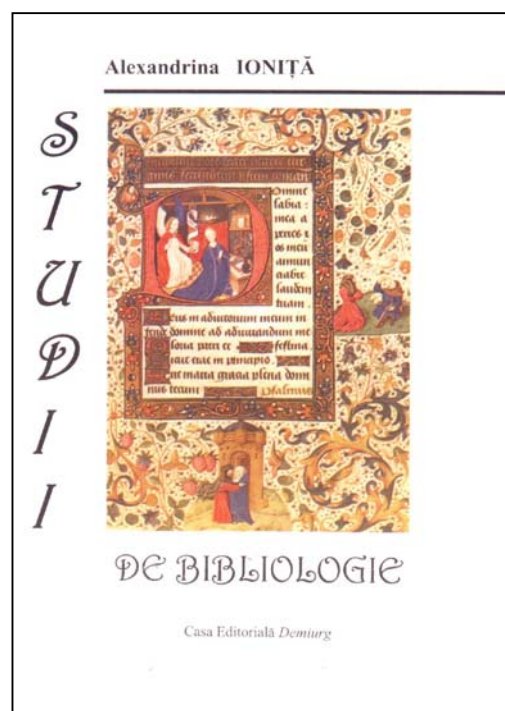
În secolul trecut orientări diferite (care sînt tratate pe larg în ultimul capitol al lucrării) au asociat teoria argumentării fie cu *logica informală* („argumentarea pune accent pe legăturile de raționalitate dintre ideile cu ajutorul cărora susținem sau respingem o teză”), fie cu *logica discursivă* („argumentarea este văzută mai degrabă ca mod de construcție rațională a unui tot [discursul argumentativ] din părțile sale [argumente, judecăți, raționamente]”), fie a fost înțeleasă ca *problematologie*, ori ca *dialectică*, sau, în sfîrșit, în calitate de *practică lingvistică*.

Constantin Sălăvăstru analizează argumentarea, înțeleasă ca relație între cel care propune și argumentează o teză și interlocutorul său, prin prisma *logicii relațiilor*. Acest punct de vedere, împreună cu modelul structural al argumentării, dar și modul în care sînt argumentate tezele din cartea despre argumentare, conduc la considerarea noii apariții editoriale din spațiul cultural ieșean și nu numai drept o lucrare de referință. Cartea apărută la Polirom este utilă nu doar specialiștilor în logică, filologie, filosofie, jurnalistică, drept etc., ci poate prezenta, cu siguranță, interes și pentru alte segmente ale unui public mai larg. Ea

completează seria mai vechilor cercetări ale autorului în domeniile logicii, limbajului și discursului, cunoscute publicului din lucrările **Raționalitate și discurs. Perspective logico-semiotice asupra retoricii** (1996), **Antinomiile receptivității. Încercare de pragmatică logică** (1997), **Critica raționalității discursive. O interpretare problematologică a discursului filosofic** (2001).



IONIȚĂ, Alexandrina. *Studii de bibliologie*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2003; 173 p., 19 cm.
ISBN: 973-8076-37-4



MARDARE, Gabriel. *Le son propre. Norme linguistique, motivation & compétence idiomatique dans la (re)production des noms français*, Préface de Eugen Munteanu, Iași, Universitas XXI, 2002; 209 p., 21 cm. ISBN: 973-8344-50-6.

GUȚANU, Laura, *Receptarea lui Marcel Proust în România (1920-1944). Bibliografie, Iași, Biblioteca Centrală Universitară, 2003*

recenzie de **Elena BONDOR**

Spre sfârșitul anului 2003, Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” din Iași a publicat lucrarea *Receptarea lui Marcel Proust în România (1920-1944). Bibliografie*, semnată de Laura Guțanu (Departamentul Bibliografic al BCU).

După cum mărturisește autoarea în *Cuvântul introductiv*, ideea unei astfel de bibliografii a avut-o în urma constatării lipsei unui instrument de lucru pentru istoricii și criticii literari care au discutat o carte apărută în anul 2001, *Destinul unei întâlniri. Marcel Proust și românii*, scrisă de Cornelia Ștefănescu.

Bibliografia alcătuită de Laura Guțanu cuprinde secțiunile *A. Traduceri* din opera lui Marcel Proust și *B. Referințe critice*. A doua secțiune, la rândul ei, reunește considerațiile critice apărute în dicționare, în volume și în publicații periodice. Se poate constata că numărul traducerilor din opera lui Proust în perioada 1920-1944 este relativ mic, pe când literatura de exegeză, așa cum o întâlnim în revistele și în ziarele din perioada investigată, este compusă dintr-un impresionant număr de articole, însemnări, note, interviuri și anchete.

Dintre publicațiile periodice care au găzduit materiale dintre cele mai diverse despre Proust și opera lui amintim *Viața românească*, *Adevărul literar și artistic*, *Contemporanul*, *Convorbiri literare*, *Jurnalul literar*, *România literară*, *Revista Fundațiilor Regale*, *Cuvântul*, *Gândirea*, *Lumea*, *Vremea*, *Rampa*, *Mișcarea literară*, *Universul literar*, *Cuvântul Literar și Artistic*, *Lumea literară și artistică*, *Năzuința* etc. În paginile ziarelor și revistelor amintite sînt numeroase notele despre cărți, comentariile referitoare la stilul, metoda și compoziția lui Proust, dar și acelea care tratează despre estetica și psihologia lui. Nu lipsesc „indiscrețiile” biografice, aprecieri dintre cele mai diverse privitoare la snobismul, la drama lui Proust, precum și la destinul ideilor sale. De asemenea, unii autori aduc în atenție mișcarea literară de la acea vreme din străinătate, făcînd considerații asupra romanului francez contemporan, dar și remarci în legătură cu romanul românesc. Acestea sînt doar cîteva dintre temele abordate de un număr mare de autori, dintre care amintim pe Garabet Ibrăileanu, Felix Aderca, Mihail Sebastian, Anton Holban, Camil Petrescu, Benjamin Fundoianu, Eugen Ionescu, Mircea Eliade etc.

Bibliografia realizată la Iași de Laura Guțanu este, într-adevăr, un instrument util și, de asemenea, o lucrare interesantă care readuce în atenție informații căzute, poate, în uitare. Imediat după apariție au fost primite semnale pozitive în privința bibliografiei atât din țară, cît și din străinătate.

